

Csak a másik ember szívében lehetünk otthon

A hajléktalan ellátás emberi kötelezettségeiről, a másikért vállalt felelősségről és a közösségek szerepéről is beszélt Kozma Imre atya, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat elnöke az Inforádió Aréna című műsorában.

hit védelme és a szegények támogatása a Máltai Szeretetszolgálat jelmondata és feladata - mondta az InfoRádió Aréna című műsorában Kozma Imre atya. A jótékonyági szervezet elnöke beszélt a szívünkbe írt törvényről és a család erejéről is. Az interjút Exterde Tibor készítette.

Ki lehet tiltani a hajléktalanokat a frekventált budapesti területekről? Tavaly decemberben írtak egy levelet az összes országgyűlési képviselőnek, ön is aláírta, hogy az nagyon veszélyes út, amikor szakemberek nélkül a társadalom konzultációjára bízunk a társadalomból kilógó emberek sorsát.

Amikor egy ilyen döntést hozunk, akkor ez azt jelenti, hogy a közösségből egyszerűen kiszorítjuk az embereket. Ezeknek az embereknek a tragédiája pontosan az, hogy kiszorultak a közösségből. Ne azt firtassuk, hogy miért, hogy ők ebben mennyire hibásak és mi minden más hibás abban, hogy ők idejutottak. Ez egy másik kérdés. Egyszerűen ezek az emberek nincsenek a helyükön. Az ember csak a közösségben, a másik ember közelében lehet a helyén. Sőt, még ha még radikálisabban fogalmazok, akkor azt kell mondani, hogy az ember csak a másik ember szívében, a másik emberben lehet otthon. Tehát ezek nagyon, de nagyon kétes dolgok, amikor ilyeneket fogalmazunk meg, mert ebben az esetben a társadalomból egyébként is kiszoruló emberek helyzetét nemhogy legalizáljuk, hanem még nehezítjük is. Tehát ezt semmiképpen nem fogadhatjuk el, miközben tudjuk azt is, hogy az összes többi embernek is, akik rendezett körülmények között élnek, joguk van ahhoz, hogy az ő világuk rendezett maradjon. Ezek az emberek mindig veszélyeztetnek is bennünket. Most a veszélyeztetést helyesen értem. Veszélyeztetik a mi nyugalmunkat, veszélyeztetik a mi látszólagos rendezett világunkat, viszont nem lehet nyugalmunk sem, meg nem lehet rendezett sem az életünk, ha el tudjuk fogadni azt, hogy ezek az emberek ilyen helyzetben vannak. Nem hiszem, hogy nyugodtan le lehet ülni egy asztalhoz étkezni, miközben tudom, hogy valaki éhezik. Lehetetlen bebújni téli hideg időben a meleg ágyamba úgy, hogy tudom, emberek fagyoskodnak az utcán. Ezek elviselhetetlen lelki terhet jelentenek az ember számára, de ez egy belső minőségi változást kíván az embertől, ezt nem lehet jogi úton, ezt nem lehet törvényekkel, ezt nem lehet parancsolatokkal rendezni. A szívünkbe írt törvényről van szó, és a szívünkbe írt igazságokról van itt szó. Ezt nem lehet megkerülni.

A Máltai Szeretetszolgálatnak - vagy ahogy a segítettek szokták mondani, a máltásoknak - óriási tapasztalatuk van abban, hogy mit kell a szegény emberekkel kezdeni, hogyan kell nekiállni egyáltalán segíteni. Mi lesz az ő sorsuk, ha kiszorulnak olyan területekről, ahol eddig úgy-ahogy elvoltak?

Azt kell tudomásul venni, hogy a közösségnek mindig vannak olyan tagjai, akiket csak elhordozhatunk. A közösségnek vannak olyan tagjai, akiket meggyógyíthatunk. A közösségnek vannak olyan tagjai, akiket vissza tudunk vezetni a normális emberi társadalomba. Ezt világosan és tisztán kell látni. Mi máltaiak pontosan ezen a területen talán pontosan keresztény ihletettségünkönél fogva megértőbbek, megengedőbbek, elnézőbbek vagyunk, mert pontosan az előbb említett lelki neveltetésünk mindent meghatároz. A hit védelme és a szegények támogatása a máltai jelmondat. De azt hiszem, hogy akkor, amikor ezzel a kérdéssel szembesülünk, amit felvetett, hogy kiszorulnak az emberek és mi még talán lökünk is rajtuk, itt egyszerűen arról van szó, hogy vannak olyan emberek, akiknek az életét csak elhordozni lehet. Akiket mint a közösség néha elviselhetetlennek vagy elhordozhatatlannak tűnő teherként kell elhordozni. E nélkül ezt a kérdést nem lehet emberhez méltóan kezelni.

De most nem hordozzuk el. Most nem fogjuk őket látni, nem lesznek a szemünk előtt. Ez elhordozás?

Ez semmiképpen nem. Ebben az esetben a társadalmi felelősséget lerázzuk a vállunkról. Ezek az emberek maradnak nekünk. Maradnak nekünk, hogy mi keressük őket, és aki ezek közül valamilyen módon felkarolható, azokat visszahozzuk. Talán úgy, mint Jézus, aki az eltévedt bárányt keresi, és ölse veszi és hazaviszi, visszaviszi a nyájba, visszaviszi a közösségbe. Vagy azt tudjuk

tenni, hogy nap mint nap elmegyünk, és egyszerűen találkozunk velük, és segítünk nekik ételben, italban, ruhában, és lesznek olyanok, akiken mi sem tudunk segíteni. Ezek az emberek azok, akikért a hatóságoknak és a különböző szervezeteknek összefogva lehet csak segíteni.

Közeleg a tél. Van elég emberük megkeresni azokat, akiket a szokott helyeiken nem fognak megtalálni ezek után?

Ma már a Magyar Máltai Szeretetszolgálat nem csupán önkéntesekkel dolgozik, hanem olyan feladatkör ez már, például a hajléktalanokkal kapcsolatosan is, amely egy szervezett tevékenységet kíván. Ezzel nem azt akartam mondani, hogy az önkéntesek nem képesek szervezett tevékenységre. Van egy ilyen félelem vagy félreértés az önkéntesekkel kapcsolatosan, hogy jó, hát azok lelkesek és valamit szeretnének tenni. Talán a saját lelkük kielégítésére vagy megnyugtatóására is, és akkor nem, azért, ha valaki önkéntesként tevékenykedik, az nem jelenti azt, hogy nem tud szakszerű munkában részt venni, de jelen pillanatban azt kell, hogy mondjam a kérdésére, hogy megfelelő alkalmazottunk van, akik ezt a munkát részben végzik, részben irányítják. Ebbe a munkába be tudnak kapcsolódni az önkéntesek, hála istennek egyre többen. Ez öröm is, meg egy külön feladat is, hogy a középiskolás korú fiataloknak bizonyos kötelezettségük van ezen a területen. Nagy-nagy öröm egyébként, hadd mondjam azt, hogy ezt a Máltai Szeretetszolgálat kezdeményezte húsz évvel ezelőtt, és ragyogóan megvalósították ezt a modellt, ezt a programot Miskolcon, a jezsuita gimnáziumban, és ennek olyan üzenete lett, hogy elérte nem csupán az ország illetén vezetőit, hanem Európa több országába is eljutott. Van elegendő dolgozónk és van elegendő önkéntes, hogy ezt a munkát tudjuk végezni. A kérdés csak az, hogy azok, akiken segíteni akarunk, mennyire partnerek ebben.

Számon lehet rajtuk kérni a partnerséget?

Igazából nem. Valójában vannak emberek, akiknél igen. Nagyon sok hajléktalan név szerint ismerem, és ez egy nagyon fontos dolog, mert autózom a városban, és itt-ott, ahol megáll az ember, például a lámpánál, akkor jönnek oda nagyon kedvesen a hajléktalanok. Vannak, akik számára ez már elegendő, ez a kapcsolat, hogy név szerint ismerjük egymást. Az nagyon fontos, hogy nevével nevezek valakit. Az elnevezések ebből a szempontból fontosak, hogy én azt tudom mondani, hogy Ferenc vagy Jóska. Ez azt jelenti, hogy ő beletartozik valamiképpen az én életembe, hiszen az utcán is megyünk, járunk-kelünk, számtalan emberrel találkozhatunk villamoson, metróon, nem tudjuk a nevét. Milyen izgalmas kérdés ez, amikor ez a különösen bajban lévő ember találkozik velünk, és akkor mi nevével tudjuk szólítani. Tehát én azt hiszem, hogy igenis, ezektől az emberektől sok minden számon kérhető. Itt vagyunk a szomszédokban a Miklós téren.

Akkor, amikor mi idejöttünk, nagy tiltakozás volt a lakók részéről. Aztán ez elmúlt egy jó fél év alatt, és ma a legtermészetesebb a jelenlétünk itt, és az emberek számára is, mert rájöttek arra az itt lakók is, hogy ezek az emberek is csak élni szeretnének. Lehet, hogy még azt is mondhatom, hogy jobban szeretnének élni. De azt hiszem, hogy jól élni, ez a fogalom az ő világukból hiányzik. Nem is biztos, hogy olyan nagy baj, mert lehet, hogy nekünk mindannyiunknak is el kellene ezen is gondolkodni, hogy mit jelent élni, és talán ezt a hamis illúziót, amivel azért hosszú-hosszú időn keresztül minket kábítottak: jólétben élni. Valamikor húsz évvel ezelőtt egy előadásban mondtam, amit most örömmel hallottam egy hónappal ezelőtt vissza, hogy a világ eljutott oda, hogy már nem elegendő adományt, ajándékot adni, hanem meg kell osztani a javainkat. Egy olyan helyzet teremtődött a világban, hogy le kell mondani a "jólétben élniről", és valóban el kell fogadni azt, hogy a javainkat is meg kell osztani, adott esetben talán még azt is, amire nekem magamnak is szükségem lenne. Meggyőződésem, ha ez a gondolat valamiképpen otthont talál bennünk, akkor a világról vallott felfogásunk és az egymással vallott kapcsolatunk is egészen másmilyen lesz. Ha tetszik, ha nem, erre rákényszerít bennünket a világ.

Látja valami nyomát annak, hogy a javaink megosztása iránti vágy erősödne bennünk, éppen akkor, amikor ránk hivatkozva takarítják el azokat az útból a szemünk elől, akikkel meg lehetne osztani javainkat?

Biztos, hogy hosszú ez az út. Megint itt jön az, amit már egyszer említettem, a keresztényi életszemlélet nélkül nagyon nehéz eljutni ideig, hiszen a keresztényi életszemlélet azt is jelenti, hogy annak a Krisztusnak vagyunk a követői, aki értünk szegénnyé lett. Márpedig, ha Krisztus értünk szegénnyé lett, akkor ez követendő életforma, hiszen Jézus maga mondja, hogy kövessétek példám, jöjjetek utánam. Aki keresztény, az Krisztus-követő, sőt, a szó szoros értelmében nem is Krisztus-követőt kellene mondanom, hanem Krisztus-utánzó. Csak helyesen kell ezt is érteni, az embernek el kell odáig jutni, hogy milyen viszonya van a javakhoz. Nem a javakban való bővelkedéstől függ az ember élete. És ha az ember hazamegy és körülnéz a lakásában, akkor megtapasztalja azt, hogy mi minden van körülöttünk, amire abszolút nincs szükségünk, persze próbálunk igazolást mindezek, hogy ezért kell, amazért kell. Azt hiszem, hogy kevesebb gondja van annak, akinek kevesebbje van, és lehet, hogy nyugodtabban és még boldogabban is

élhet. Ez a krisztusi életszemlélet. Nyilvánvaló, ezzel az ember egy helyes életszemléletet akar kifejezni. A hitetlen világtól ezt nagyon nehéz megint elvárni, mert milyen jogon mondom neki azt, hogy oszd meg a javaidat azzal a másikkal, aki valamiben hiányt szenved.

Mennyi kényelmetlenséget kell elviselnie az embernek ahhoz, hogy boldog legyen? Annyit, mint Krisztusnak? Azt talán túlzás volna elvárni egy átlagembertől.

Nem kell sok kényelmetlenséget elmesélni, sőt. Az embernek egy picit távolságot kell tudni felvenni a javakkal kapcsolatosan és ennek következtében pedig közelíteni tudunk egymáshoz. Mert ez a cél, elhinni azt, hogy csak a másik emberrel való kapcsolatom, a másik emberrel való összetartozásom, a másik emberért érzett felelősségem teremt egy olyan helyzetet, hogy elmondhatom azt, hogy van értelme az életemnek, mert valakiért élhetek és valakivel úgy tartozhatok össze, hogy ezt még jó esetben ő értékeli is. Itt kell a súlypontokat megtalálni.

De hogyan vonjam be ebbe a családomat? Mert azt még csak el tudom viselni, hogy magamnak nem kell szép, új ceruzát venni, de ha a fiam azt mondja, hogy neki kell egy szép, új ceruza, annak nem tudok ellenállni.

Biztos, hogy egy szülőnek nagyon nehéz. Én 24 éves koromban tettem szegénységi fogadalmat, amikor elkezdtem a papi életemet és derékba vágta az életemet, más utat szántam magamnak, és el kellett fogadni, hogy az ember életútját nem csupán ő formálja és alakítja, hanem bizony abba beleszólnak mások is, és keresztbe is tudnak tenni. A papi munkámat Dorogbánya lelkészségén kezdtem, ahol a szegénységnek olyan arcúval, olyan arcával talákoztam, mint addig még nem. Akkor azt mondtam, hogy ha emberek így élnek és én pap vagyok, akkor nekem ezek mellett van a helyem, és ezekért az emberekért kell élni. És ott láttam, és azóta is látom, hogy bizony nem egyszerű egy apának, anyának elmondani a gyerekének, hogy neki nem lehet olyan Adidas cipője, mint az osztálytársának. Ez csak úgy lehetséges, hogy egy ilyen légköre, egy ilyen mentalitása van egy családnak. A gyerek akkor sem érti meg ezt könnyen, mert még gyerek. Éppen ezért kell nemcsak taníttatni, nemcsak iskolába hordani, hanem nevelni is, és azért nem szabad elfelejteni, a nevelés első helyszíne az a család. A második helyszíne, ki kell ezt is mondani, a hívő közösség. És a nevelés harmadik eszköze az iskola, a negyedik pedig a nagyközösség.

Nyilvánvaló, hogy egy szülőnek is vérzik a szíve, amikor nem tudja ugyanazt megadni a gyerekének, mint amit megadhat egy másik szülő a gyerekének, de ha az a gyerek megtapasztalja azt, hogy mit jelent az, hogy nekem apám van, anyám van, akkor ezek fölé tud emelkedni. Pont egy ilyen esetben mondta az egyik gyerek, amikor ott dicsekedett neki az osztálytársa, hogy neki milyen edzőruhája van. Azt válaszolta: nekem meg testvéreim vannak. Amikor egy gyerek már eljut idáig, akkor azért ez egy emelkedett életszemlélet. Borzasztó a világban, hogy versenyre készítetnek bennünket, vagy még bele is hajszolnak bennünket egy versenyben, ugyanakkor a feltételek nem egyformák. Az az apuka, akinek 250 ezer bruttó a fizetése, hogy tudna annyit adni a gyerekének, mint az az apuka, akinek 2 millió a bruttó fizetése. Nincsenek egyenlő feltételek, és ezért is fontos a társadalom gondolkodásának a formálása is, és ezért oly nagyon fontos a hitbéli nevelés is. Nagyon elkeseredtem akkor, amikor hallottam azt, hogy lehetőség van végre, hogy lehet hittant is tanulni az iskolában, erkölcsstant. Rendben van, egyik oldalon jajgatunk, hogy milyen agresszívek az emberek, a fiatalok, és akkor, amikor a lehetőség megvan, hogy olyan értékekkel találkozzanak a fiatalok, amik pontosan a gondolkodásukat és a magatartásukat alakítják, akkor ott meg majdnem hogy még lázadozással is találkoztam. Mit akarnak, mire kell ez. Az ilyen gondolkodásmód majdnem hogy életellenes. Ezek bizony újra- meg újragondolandó kérdések.

Jó néhány helyen végzik az országban most is a Jelenlét program különböző projektjeit. Könyvet is adtak ki róla. Az ott dolgozó emberek elmesélték őszintén a kudarcaikat is. Mi a siker egy ilyen helyzetben?

Nem szabad sikerről beszélni. Nemrég volt Lakitelken a mi továbbképzésünk, és most, ebben az évben is az önkéntesség szelleme volt a központi téma. Mit jelent a dolgozóink és az önkéntesek esetében az önkéntesség szelleme? Ez egy kicsit tudományos és kicsit lelki témájú képzés, hogy ezt az egyszerű szentírási mondatot jártuk körül: önként adom oda. Mindegyik fogalom nagyon fontos, az, hogy önként, nem parancs, és odaadom. Tehát le tudok mondani. A Jelenlét program azt jelenti, hogy beengedem az életembe azt a másikat, úgy foglalkozom vele, mint akinek ajtót nyitottam. Van egy nagyon szép Irgalmas Rendi, középkori hívó mondat, Irgalmas Rendi szerzetes is vagyok, ezért hozom csak ide: janua patet cor magis. Kapunk tárva, a szívünk még inkább. Tehát a Jelenlét program ezt jelenti, hogy úgy foglalkozunk emberekkel, úgy vagyunk kapcsolatban segítségre szoruló emberekkel, hogy a szívünkbe is beengedjük, mert e nélkül nincs szó jelenlétről, úgyhogy ezek nem azt jelentik, hogy minden esetben ez tökéletesen sikerül, de hát más sem sikerül mindig úgy, ahogy azt szeretnénk, vagy ahogy azt elgondoltuk. Újra nekifutunk, és mindig újakezdjük, nemcsak minden nap, hanem minden találkozáskor.

Nem félnék attól, hogy ha egyszer egy ilyen programnak bármi miatt vége van és elengedik egymás kezét azokkal, akikkel most együtt laknak és dolgoznak, akkor vége?

Biztos vagyok benne, hogy ezeknek az embereknek a kezét nem fogjuk elengedni, ha egyszer egy rendelkezés okán azt mondják, hogy mindegyik nincs szükség, nem tudom, hogy mi lesz a következménye. Egy biztos, ezek a Jelenlét program keretében létrejött kapcsolatok valamiképpen továbbélnek. Nyilvánvalóan lazábban, mint akkor, amikor naponta találkoztunk, de ezt ugyanúgy kell elgondolni, mint a család életében. Egy család ereje pontosan abban van, hogy rendszeresen találkoznak a családtagok, és ezáltal élő, létszerű. Akiknek egyszer megfogtuk a kezét, azt igyekszünk szorosán tartani. Aztán, ha kitépik a kezünkől őket, ez megint ennek a világnak a csúnyábbik arca. Amennyire lehet, az ember harcol ezek ellen.

A Máltai Szeretetszolgálatot kívülről sikertörténetnek látjuk. 25 évvel ezelőtt hallottunk először róla a követség kertjében. A világ összes sajtóorgánuma ott volt, amikor néztük, a németeket próbálták ott menteni. Ez egy sikeres szolgálat. A rendek, amelyek Magyarországon így vagy úgy újraéledtek, be tudják tölteni a feladatukat?

Egyáltalán nem, hiszen a Máltai Szeretetszolgálat egy jó helyzetben indult újra, mert még elevenen éltek az emberekben az előző évtizedeknek a hatásai, és megjelent valami új, a nyolcágú csillag vagy kereszt jegyében, és az idősebbek még vissza tudták idézni ennek a képét, a fiatalok meg rácsodálkoztak. Tehát ez ilyen értelemben mozgósított. Arról nem beszélve, hogy konkrét történelmi feladatok voltak, hiszen itt voltak a keletnémet menekültek, jött a romániai forradalom és a délvidéki háború. Ezek olyan kihívások voltak, amelyek megszólítják az embert. Most az összes többi rend, akár az én rendemet mondhatom, az Irgalmas Rendet, amire pedig oly nagyon nagy szükség lenne...

Ők egy gyógyító rend.

Gyógyító rend, igen. A gyógyító kultúrának egy olyan szellemiségét jeleníti meg a betegápoló Irgalmas Rend, amire, ha valahol, akkor Magyarországon mindennél nagyobb szükség van. Persze, ha megyünk keletre, akkor még ijesztőbb a helyzet. Akár ha Erdélybe megyünk vagy Kárpátaljára, vagy Ukrajnába, még ijesztőbb. Ennek a rendnek a gyógyító kultúrája a hospitalitas, ami azt jelenti, hogy a beteg nem csupán egy ellátásra szoruló lény, hanem vendég. Tehát valamiképpen egy más szellemiséggel kell őt fogadni, mint az, hogy valaki megjelent egy igényével. Egy várt, egy fogadott ember, és akit úgy veszünk körül, mint egy szeretettel várt vendéget. Hogy mennyire fontos ez a szellemiség ebben a pénztelen egészségügyi rendszerben, akkor azt hiszem, hogy ezen senki nem vitatkozik.

Sajnos a mi rendünkénél is és a többi rendnél is alapvetően az a baj, hogy ez ma nem teremt egy igazi karrierlehetőséget. Az, hogy én beteg, kiszolgáltatott embereknek adjam oda az életemet, akik valóban a legtöbbet várják és legtöbbet kívánnak a másik embertől, adott esetben kibíratatlanul rossz természetű emberek, de amikor ott van és a betegség tépi a testét és a lelkét, akkor az igényeit pontosan akkor, ha rossz természetű, még inkább megfogalmazza, alig van ember, aki erre az útra elindul, mert azt mondja nagyon egyszerűen, sajnos, megint a hitbéli motiváció hiányzik. Amikor egy ember azt mondja, hogy én valamiképpen az Istennek akarok válaszolni, annak az Istennek, aki Jézus Krisztusban arra hívta fel a figyelmemet, hogy a másik emberért kell többet tennem, és a másik ember van a figyelmemnek és az érdeklődésemnek a középpontjában.

Ez hiányzik, és akkor az emberek azt mondják, sokkal könnyebb munkával, sokkal egyszerűbben keresem meg azt a pénzt, amit itt. Sőt, majdnem hogy azt mondhatnám, hogy itt kevesebbet tud keresni, mint egy másik helyen. De nem jönnek. Sajnos a különböző szerzetesrendek, amely közösségek egy speciális feladatkört ölelnek fel, egy Isten utáni világban vagy egy közömbös, hitetlen világban, hát nagyon nehezen találunk rá erre az útra.

[Az eredeti cikk az Inforádió honlapján](#)

A teljes beszélgetés [itt](#) hallgatható meg

[Korábbi cikkünk](#)